

ASORKD

ASOCIACE PRO OCHRANU A ROZVOJ KULTURNÍHO DĚDICTVÍ ČR

The Association for the Conservation and Development of the Cultural Heritage in the Czech Republic

Karolíny Světlé 5, 110 00 Praha 1, Tel.: +420 371 595 624; GSM: +420 777 183 077, +420 737 939 104, +420 736 181 289
prezidium@asorkd.cz; www.asorkd.cz; www.zachrante-lazne-kyselka.cz/

Vážený pan
Mgr. Martin Archalous
Legislativní analytik
Česká pirátská strana
martin.archalous@pirati.cz

Vážený pane magistře,

naše asociace se zabývá stavebním a památkovým zákonem od r. 2015. Vycházíme z dlouholetých zkušeností z projektových i metodických prací Státního podniku pro rekonstrukci památkových měst a objektů (SURPMO), které byly ve své době oceněny evropskými zahraničními odborníky. Naše připomínky jsou zaměřené především na ochranu měst památkově chráněných, ale ve své podstatě se týkají všech měst a sídel.

Požadujeme

- Připojit mezi územně analytické podklady analýzy prostorových (kompozičních) hodnot řešeného území, které budou mj. podkladem pro kvalifikované výškové údaje zástavby, v případě chráněné zástavby i strukturálního členění řešených území.
- Ponechat územně plánovací práce i projektování jednotlivých objektů, ve své lokalitě v místních projektových ateliérech. Umožnit co nejširší účast občanů.
- Zákony stavební i památkový dopracovat současně, konkretizovat jejich souvislosti v paragrafech obou zákonů s přesahem do zákona o ochraně životního prostředí.

Vycházíme z vědecké psychoanalýzy vrozeného vizuálního vnímání, které vedou k poznání zásadního vlivu prostorových hodnot na naši psychickou pohodu, k pocitu bezpečí. Naše práce souzní s „Politikou architektury a stavební kultury ČR“, kterou zpracovala Komora českých architektů pro MMR v r. 2014.

Blíže jsou naše myšlenky rozvedeny v úvodní části našich připomínek, které si dovoluujeme Vám poslat. Náš přístup je založen na snaze humanizovat prostředí našich měst a sídel. Jsme připraveni v případě potřeby podat podrobně vysvětlení.

V Praze: 6. února 2022

Za ASORKD:

Ing. arch. Marie Svábová
viceprezidentka asociace

Další korespondenci, prosím, veďme emailem: svabovam@iol.cz nebo písemně na adresu:

Vraštilova 184
252 63 Roztoky, Praha – Západ

Příloha:

PŘIPOMÍNKY ASORKD K ZÁKONŮM PAMÁTKOVÉMU, STAVEBNÍMU A OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ZAMĚŘENÉ NA ZACHOVÁNÍ A DALŠÍ ROZVOJ ARCHITEKTONICKÉHO DĚDICTVÍ

Úvod

Současná památková ochrana

Identita historických měst je založena na prioritě prostoru, na kontextuálních vazbách v zástavbě.

Text současně platného památkového zákona 20/1987Sb vznikl v době, kdy byly kontextuální vztahy k prostředí naprosto samozřejmé, a proto nereflektované, nejen v architektuře, ale i řemeslné výrobě a ostatních činnostech tehdejší společnosti. Nebylo třeba podrobně specifikovat způsob ochrany památek – jednotnou památkovou koncepci zaručoval samozřejmý kontext. Jeho vnímání bylo již v době zahájení platnosti zákona 20/1987Sb narušené, postupně v souvislosti s nástupem funkcionalismu a následným potlačením tradičních hodnot téměř vymizelo. Samozřejmost kontextu nahradily různé názorové konstrukty – především v poučených odborných kruzích. Zákon 20/1987Sb ztratil základ, na kterém byl postaven, a přestal být funkční. Jednotná koncepce památkové péče dodnes nevznikla. Úředníci rozhodují sami o jednotlivých kauzách bez jednotné koncepce ochrany a bez opory v zákoně. Špatný stav naší památkové péče může změnit pouze jednotná koncepce ochrany a doplnění věcného obsahu do památkového zákona a navazující legislativy.

PŘIPOMÍNKY K NÁVRHU NOVÉHO PAMÁTKOVÉHO ZÁKONA

A – These

Smyslem architektury není ztvárnění hmoty, výroba artefaktů, ale vytváření prostorů⁽¹⁾ pro různé funkce a činnosti civilizované společnosti. Architektura tak pro ni vytváří **životní prostředí**.

Základem identity **historických měst** je **priorita prostoru**⁽²⁾ která generuje **kontextuální vztahy**⁽³⁾ v zástavbě měst i ve vztahu solitérního objektu k přírodě.

Kontextuální vztahy dodávají historické architektuře, městské zástavbě i solitérům v krajině nadčasovou hodnotu, protože navazují na náš vrozený způsob vnímání prostředí, třídění vjemů a způsobu myšlení. Výsledky moderní vědy prokázaly, že lidstvo jako celek sdílí společné kognitivní procesy i postup strukturování vjemů a zpracování smyslu informací, které získáváme z vnějšího prostředí. Moderní věda tak potvrdila Kantovo pojetí prostoru jako „syntetické formy naší mysli apriori (tj. vrozené)“. Vazba kontextuální architektury na naše vrozené vnímání a myšlení je skutečným důvodem trvalé atraktivity historických měst – proto je nám v nich dobře. Z těchto důvodů je **ochrana priority prostoru, kontextu v zástavbě, vazby k místu, záležitostí environmentální**. Zachování kontextuálních vazeb v architektuře a urbanismu ochrání historické hodnoty a současně zajistí budoucí rozvoj při zachování identity města. Obnova ucelených prostorů se dnes jeví jako žádoucí i v humanizaci moderních měst.

Naše připomínky úzce navazují na dokument MMR z r. 2014 „*Politika architektury a stavební kultury ČR*“, který v tématu **3 – Začlenění staveb do prostředí** požaduje „Zajistit návaznost nových staveb na charakter a strukturu hodnotné stavební zástavby, respektovat a rozvíjet kulturní a stavební dědictví i hodnoty krajiny“.

B – Navržená opatření

Z výše uvedených skutečností se jeví jako nutné, aby ochrana historických měst byla zajištěna ve třech zákonech:

- 1. Zákon o životním prostředí** – zajistit ochranu kontextuálních vztahů v zástavbě měst i v krajině, jako nadčasovou hodnotu environmentální pro vazbu na vrozený kognitivní systém sdílený všemi lidmi napříč civilizacemi, časem i zeměpisnou polohou.

2. Zákon o ochraně památek – doplnit ochranu architektonického dědictví konkrétními opatřeními, a to -

1. Ochránit urbanistické a architektonické hodnoty historických měst a zajistit jejich další rozvoj ve smyslu dokumentu MMR „*Politika architektury a stavební kultury ČR (2014)*“, téma 3, opatření 3. 2. 4, 3. 2. 5:

- vytvořit jednotnou metodiku analýzy prostorových kompozičních vztahů jako jednotnou osnovu pro analýzy jednotlivých památkově chráněných měst. Analýzy prostorových vztahů měst zpracovat jako územně analytické podklady regulačních plánů. Takto zpracovaná územně plánovací dokumentace bude obsahovat i výškovou a objemovou regulaci památkově neregistrované zástavby, zaručující urbanistické postavení kulturních památek. Ke kontextuální zástavbě je nezbytné přistupovat jako ke koherentnímu celku – analýza musí být provedená pro celé území postupně od celku ke stále menším komponentům. Nelze nahodile vybírat části území kvůli aktuální potřebě.

2. Zajistit jednotnou koncepci obnovy registrovaných památek jednotným obsahem stavebně historického průzkumu – **obnovit SHP v původním rozsahu** jako regulovanou činnost v gesci NPÚ.

3. Stavební zákon – zajistit ochranu architektonického dědictví.

1. Vložením povinnosti přidat mezi územně analytické podklady územních/regulačních plánů památkově chráněných měst analýzu prostorové kompozice (*ve smyslu požadavku opatření tématu 3 Politiky architektury a stavební kultury, týkající se začlenění staveb do prostředí*), zpracovanou podle jednotné metodiky památkové péče.

2. Vložením povinnosti pro projektovou dokumentaci staveb v památkově chráněných územích dodat Stavebně historické rozbory (SHP), zpracované na základě jednotné koncepce památkové péče.

Leden 2021, Ing. arch. Marie Švábová, ASORKD

Vysvětlivky:

(1) *Prostorovou kompozicí je v případě památkových měst míněna i kompozice prostorů, které jejich zástavba zachovávající prioritu prostoru (kontext) vytváří. Analýza moderních měst s volnou zástavbou se zabývá pouze kompozičními vztahy, jasně definované prostory moderní města nevytvářejí.*

(2) *Termín „priorita prostoru“ pochází od výroku Immanuela Kanta v knize Kritika čistého prostoru: „...prostor je syntetická forma a priori naší psychiky, nevědomělá intuice (tj. geneticky ukotvená, nezávislá na zkušenosti), s jejíž pomocí strukturuje a dáváme smysl informacím, které přicházejí z vnějšího prostoru.*

(3) *Kontext – vztah k místu, k prostředí je generován dominantním postavením prostoru. Zákonitosti kontextu popsal a Kantovu teorii v zásadě potvrdil v první polovině 20. století Gestaltismus neboli tvarová psychologie. Je to především teorie smyslového vjemu, zvláště zrakového. Gestaltismus prokazuje, že procesy, které probíhají ve smyslových orgánech, jsou v mysli organizovány na základě jednotných konfigurací podle holistických principů. Máme tendenci hledat a slučovat jednotlivosti do větších sounáležitých celků podle jejich souvislostí, vzájemné podobnosti. Celek je víc než suma jednotlivostí, není jen jejich součtem, je vázán jejich vztahy, kompozicí.*

Pokud nemůžeme spojovat objekty v našem prostředí podle jejich sounáležitosti do větších celků, vnímáme chaos a disharmonii, která v naší psychice vyvolává stres. Odtud přichází odcizení se místu, kde žijeme a v konečných důsledcích i s lidmi, které v nekontextuálním prostředí pouze míváme, aniž bychom je vnímali empaticky, jak se tomu děje v historických, jasně definovaných městských prostorech. Tady je příčina protestů široké veřejnosti, které spontánně vznikají tehdy, když stavební úprava nebo novostavba porušuje návaznost ke svému místu, prostředí – kontext. Skutečně moderní, současnosti odpovídající přístup k architektuře, by měl navazovat na naše přirozené, vrozené kognitivní možnosti, které nelze v lidech bez závažných škod potlačovat. Jde v podstatě o součást širokého environmentálního proudu, který usiluje o návrat přirozeného soužití člověka s planetou zemí.

Použitý zdroj:

POLITIKA ARCHITEKTURY A STAVEBNÍ KULTURY ČR – MMR 2014 (Použit původní text dokumentu, který v současné době prochází revizí)

Téma 3 – Začlenění staveb do prostředí

Cíl 3.1

Zajistit návaznost nových staveb na charakter a strukturu hodnotné stávající zástavby, respektovat a rozvíjet kulturní a stavební dědictví i hodnoty krajiny.

Opatření 3.1.1

Zpracovat metodiku zaměřenou na charakter a strukturu zástavby v územních plánech.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MK, NPÚ, ÚÚR, AUÚP, vysoké školy

Termín: 2018

Opatření 3.1.2

V územních plánech stanovovat charakter a strukturu stávající i navrhované zástavby.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: MMR

Termín: průběžně

Cíl 3.2

Chránit a posilovat charakter prvků tvořících lokální, celoměstskou či regionální identitu a podporovat ráz prostředí a jedinečnost daného místa.

Opatření 3.2.1

Provéřit možnost aktualizace vyhlášky č. 500/2006 Sb. ve smyslu zohlednění jevů týkajících se identifikace staveb, míst, přírodních prvků nebo veřejných prostorů, které tvoří lokální, celoměstskou či regionální identitu.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MŽP, MK, NPÚ, ÚÚR, AUÚP, vysoké školy

Termín: 2017

Opatření 3.2.2

Připravit metodiku pro analýzu urbanistického, popřípadě i architektonického charakteru významných lokalit zastavěného území v územně analytických podkladech.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MK, NPÚ, AUÚP, veřejná správa na úrovni

krajů a obcí, vysoké školy

Termín: 2017

Opatření 3.2.3

V územně analytických podkladech zpracovat analýzu urbanistického, popřípadě i architektonického charakteru významných lokalit zastavěného území.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MMR

Termín: průběžně

Opatření 3.2.4

Připravit metodiku pro analýzu kompozičních vztahů v územně analytických podkladech.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MK, NPÚ, ÚÚR, AUÚP, veřejná správa na úrovni

krajů a obcí, vysoké školy

Termín: 2016

Opatření 3.2.5

V územně analytických podkladech zpracovat analýzu kompozičních vztahů v zastavěném území i v krajině.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MMR, MK, NPÚ, AUÚP, vysoké školy

Termín: průběžně